ANG Bayan
Pahayagan ng Partido Komunista ng Pilipinas
Pinapatnubayan ng Marxismo-Leninismo-Maoismo

Edisyong Bisaya
Bolyum LIV Ihap 1
Enero 7, 2023
www.philippinerevolution.nu

EDITORYAL

Motikang og daku, kab-oton ang tag-as nga kadaugan

Buhong sa diwang rebolusyonaryo, ang Partido Komunista ng Pilipinas puno sa determinasyon nga motikang og daku pasulong ug kab-oton ang tag-as ng kadaugan sa bag-ong tuig 2023. Determinado ang Partido nga labaw pang konsolidahon ug pakusgon ang kaugalingon ug tibuok-kalig-on nga pangulohan ang kumprehensibong pag-abante sa demokratikong rebolusyon sa katawhan sa tibuok nasud.

Walay dalang saad sa kahamugaway o bisan gamayng alibyo sa kinabuhi ang bag-ong tuig alang sa masang Pilipino ilalum sa pasista ug papet nga rehimeng US-Marcos. Busa determinado silang latason ang rebolusyonaryong dalan nga maoy bugtong naghatag kanila og paglaum nga bag-ohon ang dalan sa ilang kaugmaon.

Nagkagrabe ang krisis sa semikolonyal ug semipyudal nga sistema sa nasud. Samtang mayorya sa katawhan ang naglunang sa kalisud ug kagutom, nagpakatagbaw usab sa bahandi ang pipila ka nagharing hut-ong dagkung burgesya-kumprador ug agalong yutaan, ug mga ahente nilang burukrata-kapitalista. Minilyong mga mamumuo ug maguuma ang hilabihang gipaantus ug ginasumpo sa imperyalismo, pyudalismo ug burukrata-kapitalismo.

Adlaw-adlaw nga giatubang sa katawhan ang lain-laing dagway sa maong tulo ka halimaw: pagsaka sa presyo sa mga palaliton ug mga serbisyo, ubos nga suhulan, kawalay trabaho, kawalay yuta, taas nga abang sa yuta, ug nagkataas nga gasto sa abono ug pestisidyo. Gatusan ka libo ang ginapalayas aron hatagag-dalan ang mga minahan ug plantasyon.

Ginakurakot sa pipila ang pondo sa katawhan. Ginapaburan ang mga kroni o higala sa negosyo ug mga sindikatong kriminal. Ginausik-usikan ang pondo ngadto sa mga proyektong walay pulos, ug sobra-sobrang gasto sa parasitikong militar ug pulis, samtang kulang kaayo ang pondo nga gigahin sa dunot nang mga katilingbanong serbisyo. Nagtabunok ang utang sa gubyerno nga sa katawhan ginapapas-an. Ginakibhangan ang buhis sa adunahang langyawng kapitalista, apan dili ang masang kabus.

Ginapatuman ang mga balaod ug palisiyang neoliberal nga pabor sa mga langyawng dagkung kapitalista ug oligarkiya sa pinansya, ug mga kasosyo nilang dagkung burgesya-kumprador ug agalong yutaan. Grabe ang pagbwelo sa liberalisasyon sa pag-import og bugas, asukal ug uban pang langyawng produkto. Hingpit nga gawasnon ang mga ismagler ug dagkung komersyante nga kontrolon ang suplay ug magbulsa og dagkung ganansya sa mahal kaayong presyo.

Dayag ang pagpangilog sa China sa teritoryo ug bahandi sa kadagatan sa Pilipinas, samtang walag too ang pagtukod sa US og mga base militar sulod sa nasud. Ginasugnuran niini ang gubat-sibil aron mabaligya ang ilang sarplas nga armas ngadto sa AFP. Dangan ang mga pasistang sundalo sa mga ba-

rangay nga nagdala og grabe ka bangis nga terorismo sa estado. Ginapig-ot, ginahulga, ginadakop, ginapriso, ginatortyur ug ginapatay ang mga lider ug myembro sa unyon ug pang-masang organisasyon. Walay-puas ang atake sa katawhan.

Ang rehimeng Marcos karon ang nagrepresenta sa tanang balaod ug palisiya nga nagpaantus ug nagapatay sa katawhan. Gipresentahan ni Marcos ang pinakahiwi nga aspeto sa mga nagharing hut-ong: hakog sa bahandi, itoy sa mga langyaw, walay-pagpanumbaling sa pag-antus sa katawhan, ug mapanumpuon sa mga nanalipud sa ilang katungod.

Samtang nagkabudlay ang mga mamumuo ug mag-uuma sa kung paunsa makakaon ang ilang pamilya, nabisi usab ang pamilyang Marcos sa pagpahigayon og mga piging sa gihungihong nga bag-ong-tukod nga mga balay sulod sa Malacañang, o kung unsang nasud sila mobyahe sunod gamit ang pondo sa katawhan. Gipaspasan ni Marcos ang Maharlika Investment Fund aron gamiton ang gatusan ka bilyong pondong pang-publiko aron pangwartahan ug paburan ang mga kroni. Giratsada karon ang "cha-cha" (charter change o pag-usab sa konstitusyon) aron hatagag-dalan ang 10-ka-tuig nga pagpabilin sa mga upisyal sa gubyerno sa poder. Samtang, nagpabungolbungol si Marcos sa singgit alang sa umento sa suhulan, pagpaubos sa presyo ug uban pang pangayo sa katawhan.

Mahinungdanong kausaban sa dagan sa kinabuhi ang pangandoy sa katawhan. Mao nang nakalantaw ang katawhang Pilipino, ilabina ang masang dinaugdaug ug pinahimuslan, sa pagpangulo sa Partido ug sa gunit niining sulo nga nagsilbing iwag sa dalan sa rebolusyonaryong pakigbisog alang sa masanag nga kaugmaon.

Hingpit ang pagsalig sa Partido nga kaya niining abton ang tinguhang konsolidahon ang iyang hanay ug pangulohan ang kumprehensibong pag-abante sa rebolusyon. Determinado ang nangulo niining mga kadre sa tanang ang-ang nga ihatag ang tanan aron dalhon sa mas taas nga ang-ang ang kusog sa Partido ug ang kalapdon ug kalagsik sa rebolusyonaryong kalihukan.

Kinahanglang makanunayong magpakusog ang Partido sa ideolohiya, pulitika ug organisasyon. Labaw nga ipataas ang kahibalo ug pagsabot sa mga kadre ug myembro sa Partido sa Marxismo-Leninismo-Maoismo, ang pagdapat niini sa rebolusyong Pilipino ug aplikasyon sa inadlaw-adlaw nga mga gimbuhaton. Kinahanglan ang kalihukang pagbalik-tuon sa mga batakang prinsipyong gilatag sa Partido. Ilunsad ang malukpanong pagtoon sa mga sinulat sa bantugang kaubang Jose Maria Sison aron magsilbing giya sa pag-ases ug pagsumada sa atong mga gimbuhaton. Puntingon ang mga kalig-on ug kahuyangan, ug ilatag ang plano alang sa paspas nga pag-asdang. Pakusgon ang demokrasya ug nagkahiusang paglihok ilalum sa pagpangulo sa Komite Sentral.

Pahugton ang pagsabot sa teorya ug praktika sa linyang masa. Sa kasyudaran ug kabanikanhan, nagpaabot ang masang dinaugdaug ug pinahimuslan nga magkahiusa ilalum sa bandira sa Partido. Andam silang mobarog ug hiniusang magmartsa. Himuong sentro sa mga pakigbisog sa masa ang mga pabrika, planta, mga kampus, komunidad, upisina, ospital ug uban pa. Tukuron ang pinakalapad nga panaghiusa batok sa kontra-katawhan, makilangyaw ug pasistang rehimeng Marcos. Palanugon ang martsa sa katawhan ug tay-ogon ang pundasyon sa paghari sa mga hut-ong mapahimuslanon ug madaugdaugon.

Niining tuiga, iandam nato ang lagsik ug mabulukong pagsaulog sa ika-50 nga anibersaryo sa pagkatukod sa National Democratic Front (NDF) aron ipasundayag ang mga kadaugan niini sa paghugpong sa katawhang Pilipino ug pag-asdang sa pakigbisog alang sa nasudnong kagawasan ug demokrasya.

Atubangan sa masang nakigbisog, nangurog si Marcos, Duterte ug tanang lunod-patay nga pasista. Kauban ang Bagong Hukbong Bayan, dalhon nila ang gubat sa katawhan sa wala pa hitupnging ang-ang.

Kanunay natong parangalan ang atong bantugang mga bayani. Sumbanan sila sa bug-os nga pagalagad sa katawhan, sa Partido ug rebolusyon. Mga higanteng kahoy sila nga naghatag kalandong ug kalig-on sa lasang. Kung asa sila kanhing nakabarog, karon midan-ag ang bidlisiw sa adlaw, naghatag og kainit sa gatusan ka libong kahoy nga giugmad sa ilang mga kabilin. Dili malalis, puno sa kinabuhi ug kadasig ang lasang sa rebolusyon. AB

ANG Bayan

Tomo LIV Blg. 1 | Enero 7, 2023

Ang Ang Bayan ginapagawas sa pinulongang Pilipino, Bisaya, Iloco, Hiligaynon, Waray, Ingles ug Espanyol. Nagadawat ang Ang Bayan og mga kontribusyon sa porma sa mga artikulo ug balita. Ginaawhag usab ang mga tigbasa nga magpadangat og mga puna ug rekomendasyon sa pagpalambo sa atong mantalaan.

Unod

Ang Ang Bayan ginamantala duha ka hugna matag bulan sa Komite Sentral sa Partido Komunista ng Pilipinas

ang.bayan@cpp.ph @angbayan1969

Cha-cha ug neoliberal nga mga lakang, iratsada karong 2023

Desidido ang alipures ni Marcos sa Kongreso nga iratsada ang “cha-cha” (*charter change* o pag-usab sa konstitusyon) ilalum sa kasamtangang rehimen. Matud sa tsirman sa komite sa pag-amyenda niini sa Ubos nga Kapunungan, magalunsad sila og mga “marathon hearing” (sunod-sunod nga mga pagdungog) sugod karong bulana aron “paspasan” ang pag-apruba sa walo ka sugyot balaodnon ug resolusyon nga parehong naglaraw nga amyendahan ang konstitusyong 1987. Niadto pang Disyembre giingon sa tsirman sa maong komite nga si Rep. Rufus Rodriguez (Cagayan de Oro, 2nd District) nga “dihadihang” pagasugdan ang mga pagdungog sa Enero 26, ug kada duha ka semana human niini.

Laraw sa mga kongresista nga tangtangon sa konstitusyon ang probisyon nga nagbawal sa nakalingkod nga presidente nga subling modagan, ug sa mga senador nga modagan og kapin duha ka beses, ug sa mga kongresista sa kapin tulo ka beses. Gisugyot nga itakda sa 5-ka-tuig ang termino sa matag usa, ug tugutan ang tanan nga modagan sa duha ka magkasunod nga termino. Buut pasabot, mamahimo nang molingkod og 10 tuig nga walay putol ang tanang mga napili nga upisyal sa gubyerno—gikan presidente, bise presidente, senador, kongresista hangtud sa konsehal sa lungsod.

Gawas sa *term extension*, subli usang ginaduso ang todong pagabli sa nahabiling mga sektor sa lokal nga ekonomiya nga protektado para sa mga negosyong Pilipino. Subay usab kini sa programang todong liberalisasyon sa rehimeng Marcos. Daw gubang-plaka ang ilang rason nga makadani kini og bag-ong langyawng puhunan bisan balikbalik nga napamatud-ang haw-ang ang benepisyo niini sa lokal nga ekonomiya.

Usa pa ka sugyot balaodnon mao ang paglunsad og Constitutional Convention o *con-con* sa umalabot nga Disyembre. Ginaduso sa mga tigpasiugda niini nga idungan sa eleksyon alang sa barangay ug Sangguniang Kabataan sa Oktubre ang eleksyon sa mamahimong delegado (1 kada distritong kongresyunal) sa “con-con.”

Gawas sa *charter change*, ginaduso na usab sa mga upisyal ug alipures sa rehimeng Marcos ang uban pang neoliberal nga lakang. Lakip dinhi ang pribatisasyon sa EDSA *bus carousel* nga naghatag og libreng sakay sa abereyds nga 400,000 komyuter kada adlaw sa milabayng duha ka tuig. Usa pa ang pagpribado sa Ninoy Aquino International Airport, kung asa ginarason ang aberya nga nahitabo niadtong bag-ong tuig aron subling ipailalum sa negosasyon sa gipaborang burgesya-kumprador ang natanggong nga kontrata alang niini.

Samtang, epektibo na niadtong Enero 1 ang gipalungtad ni Marcos Jr nga Executive Order 171, ang kamandoan nga gipagawas ni Rodrigo Duterte nga nagpaluag sa nahabiling restriksyon sa pag-import og karne, bugas, mais ug *coal*. Imbes nga mawad-an og kapuslanan niadtong katapusan sa tuig, langkuban sa kamandoan ang tibuok 2023. Kadungan niini ang pag-import og 64,050 ka metriko toneladang asukal ug 3 milyong metriko toneladang bugas alang sa 2023. Gikan Nobyembre 2022 hangtud karong Enero, giabli niini ang lokal nga merkado sa 25,000 metriko toneladang imported nga isda.

Sa unang mga adlaw sa tuig, mibyahe si Marcos Jr, kauban ang iyang pamilya ug alipures ngadto sa China aron manglimos og pautang ug subling aregluhon ang mga karaang kontrata aron ang mga kroni na pud niya ang makabenepisyo.

Lakip sa gipanghinambog sa rehimen ang $201.8 bag-ong pautang gikan sa China alang sa mga kontrata sa paghimo og mga tulay ug uban pang imprastruktura sa Metro Manila. Ang lain pang uban pulos “memorandum of understanding” nga walay kalainan sa mga kasabutan nga gipanghinambog sa milabayng rehimeng Duterte.

Siguradong pasiuna lamang ang maong paantus nga mga lakang ug programa nga ipatuman sa delubyong rehimeng Marcos karong tuiga. AB

Sa ika-54 nga anibersaryo sa PKP

Panamilit ug pinakataas nga pagsaludo kang Ka Joma

Gimandoan sa Komite Sentral sa Partido Komunista ng Pilipinas niadtong Disyembre 17, 2022 ang tanang mga yunit sa Bagong Hukbong Bayan nga magpahigayon og 21-*gun salute* isip panamilit ug pinakataas nga pagsaludo kang Kasamang Jose Maria Sison sa adlaw sa anibersaryo niini sa Disyembre 26, 2022.

Namatay sa edad nga 83 si Ka Joma, *founding chairman* sa Partido ug hukbong bayan, niadtong Disyembre 16, 2022, human ang pipila ka semana nga pagka-ospital sa Utrecht, The Netherlands.

Gilunsad sa mga 7-katawong iskwad ang *gun salute* pinaagi sa tulo ka hugna nga pagkablit isip pinakataas nga saludong militar. Gihimo kini sa mahabog nga bukid, sulod sa mga lasang, sa patag ug sa mga dapit nga duul sa baryo. Sa unang semana sa Enero, nagreport sa ilang pagtamod sa kamandoan ang mga kumand sa hukbong bayan sa Agusan del Sur, Agusan del Norte, Surigao del Sur, Lanao, Batangas, North Negros, South Central Negros, Southwest Negros ug Panay, ingonman ang uban pang mga yunit sa Central Luzon, Southern Tagalog, Bicol ug North Central Mindanao.

Nagtaho usab og paglunsad sa espesyal nga mga panagtigum ang masa ug hukbo sa Batangas ug Southern Panay. Sa Bicol, gipahigayon ang mga panagtapok sa duha ka lugar sa Rinconada Area sa Camarines Sur nga gisalmutan sa 200 katawo. Sa mga lungsod, nagpahigayon og tago nga mga parangal ang rebolusyonaryong organisasyon sama sa Liga ng Agham para sa Bayan ug Makibaka. Niadtong Disyembre 21, 2022 naglunsad og raling-iglap ang mga myembro sa Kabataang Makabayan isip pagsaludo kang Ka Joma, nga *founding chairman* usab nila.

Niadtong Disyembre 28, 2022, gipahigayon sa kampus sa University of the Philippines-Diliman sa Quezon City ang usa ka talagsaong parangal aron saulugon ang kinabuhi ug mga kontribusyon ni Ka Joma sa dayag nga kalihukang masa ug panaghisgot kalinaw. Gisalmutan kini sa gatusan katawo ug gitan-aw sa libu-libo sa Facebook ug Twitter. Ayha ang programa, nagmartsa sulod sa kampus ang mga organisasyong masa.

Sa gawas sa nasud

Usa ka maligdong apan militanteng parangal nga gitawag og International Day of Tribute ang gilunsad niadtong Disyembre 23, 2022 kadungan sa pag-*cremate* sa patayng lawas ni Ka Joma sa Utrecht. Mitambong sa parangal ang mga representante sa mga partidong pulitikal ug organisasyong Marxista-Leninista, mga progresibo, anti-imperyalistang mga grupo ug indibidwal, mga organisasyon sa Europe, migranteng Pilipino ug suud nga higala ug kauban ni Ka Joma. Lakip sa mga mitambong ang mga representante sa mga organisasyon gikan sa Australia, Belgium, Germany, Hong Kong, Indonesia, Korea, Kurdistan, North Kurdistan, New Zealand, Palestine, Suriname, The Netherlands, Turkey ug Ukraine.

Nagpasidungog usab ang gatusan ka organisasyon ug indibidwal nga kabahin sa International League of Peoples' Struggles sa laing-laing bahin sa kalibutan nga gitukod ug gipangulohan ni Ka Joma sulod sa taas nga panahon. Dugang niini, nagpahigayon og lain-laing aktibidad ang mga internasyunal nga organisasyon sa ilang mga nasud aron ilhon ang rebolusyonaryo ug internasyunalistang si Ka Joma. Gilunsad kini sa Germany, China, France, Mexico, Austria, Australia, Canada, US, Ireland ug daghan pa uban.

Ika-54 anibersaryo sa PKP

Gipahigayon ang pagpanamilit ug parangal kadungan sa pagsaulog sa anibersaryo sa Partido ilalum sa panawagang: Konsolidahon ug dugang palig-onon ang Partido! Pakyason ang kontra-rebolusyonaryong gubat ug terorismo sa estado sa rehimeng US-Marcos! Kumprehensibong iasdang ang demokratikong rebolusyon sa katawhan!

Sa tinuig nga pamahayag sa Komite Sentral, gimandoan niini ang tanang nangulong komite ug kadre nga himuon ang tanang paningkamot aron konsolidahon ug pakusgon ang Partido sa ideolohiya, pulitika ug organisasyon. Gianunsyo niini ang gikatakdang pagtibuok og bag-ong 5-ka-tuig nga programa alang sa 2022 hangtud 2027 ug pagpalungtad og unum ka bulan sa 5-ka-tuig nga programa sa Partido aron hatagag panahon ang tanang rehiyon nga kumpletuhon ug isumite ang ilang mga dokumento sa pagsumada. AB

68th IB, napalayas sa mga magtutudlo ug ginikanan

NAPALAYAS NING BAG-O lang sa Parents-Teachers Association o PTA ang mga sundalo sa 68th IB nga nagkampo sa palibot sa Redhills National High School sa Calintaan, Occidental Mindoro.

Nagsumite og petisyon sa kapitan sa Barangay New Dagupan ang nagreklamong mga magtutudlo ug ginikanan aron tangtangon ang kampo-militar sa 68th IB duul sa eskwelahan gikan pa niadtong Hulyo 2022.

Gitukod ang kampo-militar usa ka bulan ayha nagsugod ang *face-to-face classes* sa eskwelahan. Natukod na sa mga pasistang sundalo ang 68 ka balay sa planong 100 ka balay sa ilang kampo sa panahong gilunsad ang petisyon.

Paghuboghubog ug kawalay pagtagad sa kaayuhan sa mga sibilyan ang pipila sa daghang rason nga nagtukmod sa kagustuhan sa mga magtutudlo ug ginikanan nga papahawaon ang mga nagkampong sundalo sa lugar.

Dugang pa, ginahiluan sa mga sundalo ang hunahuna sa kabatan-onan aron mahimong kauyunan ang *mandatory* ROTC. Lambigit niini, nanginlabot ang mga sundalo sa gilunsad nga Career Orientation sa eskwelahan. Gipasul-ob nila og *fatigue uniform* ang mga estudyanteng walay masuot nga uniporme sa gusto nilang kurso sa kolehiyo.

Samtang, gisilutan sa ikaduhang higayon sa BHB-Negros ang notoryus nga agalong yutaan nga si Teotimo 'Tim' Ballesteros. Giparalisa nila ang tulo pa ka trak niadtong Disyembre 26, 2022 sa Sityo Carbon, Barangay San Isidro, Toboso, Negros Occidental. Human kini sa naunang pagpahamtang og sangsyon batok kaniya niadtong Disyembre 14, 2022.

7 ka balay, giransak sa 94th IB

PUGOS NGA GISULOD, giutingkay ug giransak sa 60 ka tropa sa 64th IB ang pito ka balay sa managlahing pamilya sa Sityo Dangalon, Barangay Hilamunan, Kabankalan City sa Negros Occidental niadtong Disyembre 26, 2022 sa buntag. Walay gipakitang unsamang mandamyento ang mga militar sa pagpangutingkay.

Gisulod sa mga berdugo ang balay sa pamilya nila Albert Ramos, Leticia Sablaon, Eida Tingal, Benjie Teruel, Ramon ug Analisa Tingal, Edgardo ug Jonjelyn Tingal, Eddie ug Vivian Teruel, Jimbert ug Helen de Leon, ug Kompol de Leon.

Pag-aresto. Iligal nga giaresto sa mga pulis si Melanie Sumayang, organisador sa Kadamay-Rizal, niadtong Disyembre 23, 2022 sa Barangay Mayamot, Antipolo, Rizal. Gipasakahan siya og duha ka ginama-gamang kasong sulayng pagpatay. Kasamtangan siyang gipriso sa Antipolo City Jail ug nanginahanglan og pyansang ₱64,000 aron temporaryong makagawas. Nagpasumangil nga empleyado sa Meralco ang mga pulis nga nag-aresto kang Sumayang. Mibarog isip lider sa kabus si Sumayang ug gipangulohan ang pakigbisog kontra demolisyon niadtong 2010 sa Peña Francia sa Barangay Mayamot.

Sa kalambigit nga balita, temporaryong nakagawas ang lider-aktibista nga si Marites Pielago, human ang kapin lima ka bulang pagkapriso, niadtong Disyembre 27, 2022 human magpyansa. Si Pielago ang nagtukod sa Bicolana Gabriela ug upisyal sa Bagong Alyansang Makabayan sa Bicol, giaresto sa gama-gamang kasong pagpatay ug pakyas nga pagpatay niadtong Hulyo 28, 2022.

Samtang, nakadawat og hulga sa kinabuhi ang dramatista ug biktima sa balaod militar sa diktaduryang US-Marcos I nga si Bonifacio Ilagan niadtong Enero 2 gikan sa gidudahang mga ahente sa estado.

Konstruksyon sa Kaliwa Dam, gibabagan. Nagprotesta niadtong Disyembre 28 sa upisina sa Metropolitan Waterworks and Sewerage System (MWSS) sa Quezon City ang mga lumad, tigpanalipud sa kinaiyahan, ug uban pang mga grupo aron iduso ang hinanaling pagpahunong sa konstruksyon sa New Centennial Water Source-Kaliwa Dam Project nga ginatukod sa mga dapit sa prubinsya sa Rizal ug Quezon.

Ika-2 ka tuig sa Tumandok Massacre. Nagkuyog ug nagdagkot og kandila sa usa ka protesta ang lainlaing organisasyon sa pagpangulo sa Sandugo-Movement of Moro and Indigenous Peoples for Self-Determination sa Philcoa, Quezon City niadtong Disyembre 30, 2022 aron manawagan og hustisya alang sa tanang biktima sa pagmasaker sa mga sundalo ug pulis sa siyam ka Tumandok sa Panay niadtong Disyembre 30, 2020.

Protesta batok sa buhis sa tubig sa Bacolod. Miadto sa Bacolod Government Center ang mga myembro Sa Bayan-Negros ug AMLIG Tubig niadtong Enero 4 aron iduso kang Bacolod City Mayor Albee Benitez nga tangtangon ang 12% *value-added tax* sa tubig ilalum sa Bacolod Water District (Baciwa)-Primewater partnership. Dugay nang gipadayag sa mga grupo ang ilang daghang mulo kalabot sa Joint Venture Agreement sa Baciwa ug Primewater nga gipanag-iyahan sa pamilyang Villar.

Katungod sa pag-unyon, gipakigbisogan. Nagpiket niadtong Enero 6 ang mga mamumuo sa pagpanguna sa Kilusang Mayo Uno ug Federation of Free Workers sa upisina sa RTWPD Region 6 sa Iloilo City aron iduso ang pagpataas sa suhulan ug pagpanalipud sa katungod sa mga mamumuo nga mag-organisa.

Hugaw nga gyera sa 402nd IBde batok sa mga batang gagmay ug mabdos

Grabe kahugaw ang gihimo sa 402nd IBde ilalum sa 4th ID sa Northern Mindanao na pagdagit, pagdesaparesido (pugos nga pagwala) ug pag-*hostage* sa mga batang gagmay, mabdos, samaron ug sibilyan. Niadtong 2022, dili moubos sa upat ka mabdos, usa ka *hors de combat* ug usa ka sibilyan ang gidagit ug gidesaparesido sa ahente sa militar sa laraw nga gamiton sila batok sa BHB. Duha ang nakabuhi sa kustodiya sa militar, samtang usa ka batang gamay ang nabawi sa ilang pamilya. Nakatago ug *hostage* pa hangtud karon ang uban.

Nagsugod ang kalbaryo nilang Roselle Polinar, iyang banang si JR, Cherilyn Rebita (Ka Jan) ug Jackilyn Egtob (Ka Jane) niadtong Agosto 26, 2022 dihang gidagit sila sa mga ahente sa 402nd IBde sa gisak-an nilang balay sa Surigao del Sur. Parehong mabdos adtong panahona si Polinar ug Rebita, samtang samaron si Egtob. Kauban sa *raiding team* nga midagit kanila si Armando Rabanes (Anton/Dagat), surenderi ug traydor nga ahente na sa militar, ug tulo pa ka ahenteng militar nga nagpailang mga taga-"OPAPP," ang gibungkag nga ahensya alang sa panaghisgot kalinaw.

Wala silay gipakitang *mandamyento de aresto* alang kang Polinar, ang orihinal nga target sa pagdagit. Imbes nga dalhon ang upat sa istasyon sa pulis ug ipadangat sa hingtungdan ang pagkadakop kanila, gidala na hinuon sila sa tago nga balay sa Ata-atahon, Nasipit, Agusan del Norte. Didto, gipailalum ang matag usa kanila sa taas nga interogasyon. Giingnan silang mokooperar ug tubagon ang mga panguta nga pulos kalabot sa kahimtang sa ilang isig-ka-manggugubat, sa ilang mga gisak-an, lokasyon sa ilang mga yunit ug uban pa.

Lapas usa ka bulan na nga wala gihatagan og atensyong medikal silang Polinar, Rebita ug Egtob.

Nanganak si Rebita sa San Vicente Birthing Clinic niadtong Oktubre 10, 2022, ug gibalik sa *safehouse* sa militar kauban ang iyang anak nga si Baby Rhea niadtong Oktubre 12, 2022. Sa susamang adlaw, nanganak si Polinar.

Niadtong Oktubre 28, 2022, luyo sa kasayuran sa yunit sa BHB nga nagunitan si Polinar sa militar, gikontak siya aron magpatabang sa pag-atiman sa duha pa ka kaubang mabdos: silang Aurily Havana (Ka Lyza) ug Jennifer Binungkasan (Ka Laile). Atubangan sa hulga sa iyang kinabuhi, gidawat ni Polinar ang hangyo sa mga kauban nga sayod siyang ikapeligro sa duha ka mabdos.

Niadtong Nobyembre 2, 2022, pugos nga gikuha kang Rebita si Baby Rhea sa usa ka ginganlag Jonathan. Kini na ang ulahing higayon nga nakita niya ang iyang anak. Pagkaugma, gibuhian silang Rebita ug Egtob aron ipatuman ang ilang "misyon." Gihulhugan sila ni Rabanes nga mobalik sa ilang yunit aron pasurenderon ang uban pa ug magambak og tulo ka armas. Gibaharan silang adunay mahitabo kang Polinar ug kang Baby Rhea kung dili nila sundon ang mando kanila.

Nobyembre 3, 2022, 69 ka adlaw sukad nga gidakop sila, nahitabo ang panagkita sa mga kauban sa kilid sa haywey sa Barangay Libertad, Butuan City. Gihatod sa mga ahente sa militar silang Rebita ug Egtob sa lugar kung asa sugaton silang Havana ug Binungkasan. Kadto na ang ulahing higayon nga nakita ang duha ka mabdos. Ginaila na usab nga biktima sa pugos nga pagkawala ang mga bata nga ilang ihimugso samtang nakapailalum sa kostudiya sa militar.

Protektadong tawo

Ilalum sa internasyunal nga tawhanong balaod, "espesyal nga tawo" ang mga bata ug kababayenan, ilabina ang mga batang gagmay ug mabdos tungod sa ilang pagkabulnerabli. Unsaman ang ilang istatus—sibilyan o kombatant—lakip sila sa ginailang "protektadong tawo" taliwala sa armadong panagsangka. Detalyado ug malangkubon ang ilang mga katungod ug obligasyon sa kalabang partidong naggunit kanila nga sundon kini.

Sa mga nataran kung asa nahitabo ang armadong panagbangi, ang usa ka bag-ong natawo awtomatikong ilhong "wounded" o samaron. Kinahanglang hatagag-dalan ang pag-amuma kanila sa mga institusyong espesyalisado sa pagatiman sa mga bata. Ang mga inahan ug nagtutoy pang bata bawal ibulag.

Obligasyon sa mga grupo nga nalambigit sa panagsangka nga hiusahon ang mga pamilyang nagkatibulaag tungod sa armadong panagbangi. Bawal kaayo sa unsamang gahum nga usabon ang per-

Sundi sa panid 7

Bangiay sa mga sindikato sa krimen ug korapsyon sulod sa AFP ug PNP

Nangabutyag ang baho sa sistemang padrino, korapsyon ug kriminalidad sulod sa Armed Forces the Philippines (AFP) ug Philippine National Police (PNP).

Dayag ang panagbangi sa mga heneral ug ilang mga pundok nga nag-unhanay sa pwesto ug bilyunbilyong pondo nga nakagahin alang sa modernisasyon ug kampanyang kontra-insurhensiya sa AFP. Kagahapon, Enero 6, migawas sa balita nga kalit gipulihan si Lt. Gen. Bartolome Vicente Bacarro isip hepe sa AFP ug gibalik sa pwesto si Gen. Andres Centino nga nagsilbing hepe gikan Nobyembre 12, 2021 hangtud Agosto 8, 2022.

Subay sa usa ka balaod nga giaprubahan niadtong 2021, dapat magsilbi si Bacarro og 3-ka-tuig nga termino. Gitakda kini aron malikayan ang palisiyang "revolving door" o paspas nga pagpulihay sa mga hepe sa AFP nga nahimong pamaagi sa milabayng mga rehimen aron tanyagan ang pinakaitoy sa mga heneral.

Mas dakung bangi ang gakahitabo sa PNP tali sa mga anaa sa poder aron kontrolon ang dagkung sindikato sa droga ug uban pang kriminalidad nga ginaprotektahan kung dili man direktang ginapadagan sa tag-as nga mga upisyal niini. Niadtong Enero 4, gimando sa Department of Interior and Local Government (DILG) ang "courtesy resignation" sa tanang heneral ug koronel sa PNP, lakip ang hepe niining si Gen. Rodolfo Azurin. Ang pagluwat pwedeng dawaton o ibasura depende sa "pag-repaso" sa usa ka komite. Laraw kuno niining purgahon ang PNP sa mga upisyal nga lambigit sa droga. Giangkon mismo ni Benjamin Abalos, kalihim sa DILG, nga lalum ang problema sa kriminalidad sa han-ay sa mga pulis.

Walay nagtoo nga seryoso ang estado sa pagpurga sa mga sindikato sa iligal nga droga ug uban pang krimen sulod sa PNP. Gani, giangkon ni Abalos nga usa kini ka "shortcut" ug paglikay sa "dugay" nga prosesong hudisyal sa pagtaral sa mga korap nga pulis sa mga korte. Wala usab dayon gidawat ang mga temporaryong pagluwat ug bisan anaa sa proseso sa imbestigasyon ang DILG, padayon nga magsilbi sa ilang mga pwesto ang mga heneral ug koronel.

Gitawag sa mga grupo sa tawhanong katungod ang lakang isip pasundayag aron palusuton ang mga pulis nga direktang nalambigit sa mga kriminal nga sindikato. Ginatabunan niini ang kaylap nga pagkalambigit sa mga pulis ug pugos nga nagalikay sa mga kritisismo ilabina sa mini nga gyera kontra-droga nga gipatuman sa panahon sa rehimeng Duterte ug ginapadayon karon sa rehimeng Marcos. AB

Gikan sa panid 6

sonal nga istatus o istatus sa pamilya sa usa ka bata.

Kini pipila lamang sa mga probisyong padayon nga ginalapas sa 402nd IBde ug ilang mga ahente sa ilang padayon nga pagdesaparesido kang Polinar, JR, Havana ug Binungkasan. Mamahimong pasakahan ang mga upisyal niini ug tanang mga nalambigit og mga kaso sa pagdagit ug pugos nga pagkawala, iligal nga detensyon ug pagpang-*hostage*, pagpumugos ug intimidasyon, paghikaw sa atensyong medikal, ligal nga representasyon ug pagkontak sa pamilya ug mga higala ug pugos nga pagrekrut ug pagpasurender. Kini naglangkub sa mga krimen sa gubat. AB

Malipayong pag-uli ni Baby Rhea

DAKU ANG KALIPAY sa mga pamilyang Rebita dihang ilang nabawi si Baby Rhea, ang 3-ka-bulang bata nga gihimong *hostage* sa 402nd IBde aron pasurenderon ang iyang mga ginikanan nga parehong Pulang manggugubat. Gipanganak si Baby Rhea niadtong Oktubre 12, 2022 ug wala pa sukad nakita sa mga paryente niini.

Ang pagbawi sa pamilya sa bata nahitabo sa daplin sa haywey niadtong Disyembre 29, 2022, alas-5 sa hapon. Gihatod siya sa usa ka babayeng wala nagpaila. Duha ka adlaw ayha niini, gipagawas sa *social media* ang nakabidyong apela sa iyang ginikanan nga ilutaw siya.

Si Baby Rhea ang anak nilang Cherilyn Rebita (Ka Jan) ug Ka Logan, mga Pulang manggugubat ubos sa kumand sa Bagong Hukbong Bayan sa North Central Mindanao. Unod sa ilang pamahayag ang panawagan sa uban pang biktima sa kalapasan sa 402nd IBde nga motamod sa internasyunal nga makitawhanong balaod. Gipunting nila ang panawagan kang Colonel Adonis Ariel Orio, kumander sa 402nd IBde ug mga ahente niining silang Armando Rabanes (Anton/Dagat), Jonathan Bautista, Jeffrey Munez ug usa ka ginganlang Ondoy. Gipadayag sa mga Pulang manggugubat nga wala silay planong mosurender ug maghatag og kadaut sa hukbong bayan ug masa, sama sa gustong ipahimo kanila sa militar.

Gawas kang Baby Rhea, aduna pay laing bata sa ubang bahin sa nasud ang gihikawan sa militar sa ilang mga batakang katungod tungod sa suspetsang anak sila sa NPA. Usa dinhi ang 4-anyos nga si "RJ," nga giilog sa 203rd IBde ug 41st IB gikan sa mga nag-atiman kaniya sa Occidental Mindoro niadtong 2021. Si RJ ang anak ni Emilia Marquez, usa ka mamumuong panglawas, nga giaresto niadtong 2017.

Malukpanong paghikaw sa serbisyong telekomunikasyon

Ayha gipatuman ang pinugos nga pagparehistro sa mga SIM *card*, kaylap na ang nabalaka nga maietsapwera niini ang minilyong nagagamit sa serbisyo sa kabanikanhan. Gikan Disyembre 27 niadtong miaging tuig, obligado na nga iparehistro ang tanang bag-ong SIM. Gigahinan usab og 180 ka adlaw ang pagparehistro sa mga daang SIM ayha kini putlan og serbisyo.

Lakip sa mga nabalaka si Bani ug iyang pamilya nga kanhi nang adunay problema sa labing hinay nga *internet signal* sa ilang lugar. Aron magka-signal, kinahanglang mogawas sa ilang balay og 100 metro palayo. Nanimuyo sila sa usa ka suuk nga lugar sa Negros nga halos 20 kilometro ang gilay-on gikan sa sentrong syudad kung asa adunay istableng signal. Kung mobyahe para magparehistro, mogasto sila og ₱60 kada tawo alang sa pamasahe.

Estudyante sa Grade 9 si Bani ug nagsalig siya sa iyang selpon para sa komunikasyon sa iyang mga klasmeyt ug higala. Ginagamit niya kini sa *social media* ug *assignment* sa eskwelahan. Ginagamit usab sa iyang inahan nga si Jodi ang selpon pangtawag sa iyang pamilya. Ginagamit kini sa iyang amahan nga si Boy para sa koordinasyon sa iyang trabaho sa konstruksyon ug uban pang panginabuhian.

Daan na usab nga nagpadayag og kabalaka ang 22-anyos nga estudyanteng si Josi nga nanimuyo sa Masbate City. Sagad maabtan siya og lima ka oras o kapin pa kada adlaw alang sa iyang pagtuon tungod sa kahinay sa signal sa ilang lugar. Bisan aduna siyay ID ug kahibalo sa pagparehistro, naglisud siya sa makuti nga sistema. Sayod siya nga dili kayanon sa ilang signal tungod kay layo usab sa sentro ang ilang lugar.

Kahasol ug perwisyo usab ang gidahum ni Tatay Sabat, usa ka mag-uuma gikan sa Himamaylan City, sa SIM Card Registration. Wala siyay balidong ID nga pwedeng gamiton sa pagparehistro. Kung mapugos, kinahanglan pa niyang niyang mokuha niini. Doble-dobleng gasto, gawas pa sa perwisyo nga ibunga niini. Ingon niini usab ang kabalaka ni Dilly gikan sa Legazpi City nga naglisud pa sa iyang panginabuhian tungod sa kadaut nga gibunga sa pandemya.

Matud sa usa ka report niadtong 2020, 57% o 12.2 milyon ka pamilyang Pilipino ang dili kunektado sa internet. Niadto usang tuiga, adunay pinakahinay nga *internet connection* ang nasud (16.76 *megabytes per second* kumpara sa internasyunal nga abereyds nga 32.01 mbps.) Bisan og ginapagawal sa mga kumpanya sa telekomunikasyon nga mipaspas na ang *internet speed* pag-abot sa 2021, nag-una tungod sa paglatag niini og mga imprastrukturang 5G, nagpabiling hinay ug putul-putol ang pangkinatibuk-ang signal sa kabanikanhan nga nagsalig sa 3G, kundiman 2G. Mas grabe pa, hinay na gani, mahal pa kaayo ang serbisyo.

Palpak nga sistema sa pagparehistro

Napamatud-an ang tanang kabalaka sa katawhan bisan sa unang mga oras pa lamang sa SIM Card Registration. Aberya ug problema ang misugat sa mga nagrehistro. Gipadayag sa kadaghan ang pagkadismaya sa *social media* sa hinay ug nagkayamukat, kundiman dayag nga palpak nga proseso sa pagrehistro sa ilang mga SIM *card*. Daghan ang nagsulting naabtan sila og pipila ka oras para lang makaparehistro. Matud pa sa uban, hinay ang "pag-loading" sa mga *website* sa telekomunikasyon nga ginagamit para magrehistro.

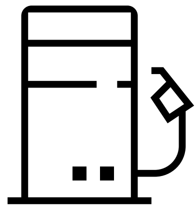
Pasado alas-11 sa buntag sa unang adlaw sa pagparehistro, gianunsyo sa kumpanyang Smart nga nagkaproblema ang ilang "website" para sa pagparehistro tungod sa daghang dungan-dungan nga nagakses niini. Ingon niini usab ang gidangatan sa *website* sa Globe.

Pangagho pa sa uban sa *social media* "ayusin niyo naman!" "anyare???" "anu na? Since 3am pa ako naghihintay makapasok sa websites" ug daghan pang ubang reklamo ug pagkadismaya.

Samtang, gipuna usab sa mga eksperto sa teknolohiya ug tigpanalipud sa *digital rights* ug pribasiya ang mitumaw nga palisiya sa mga kumpanya sa telekomunikasyon nga nagapangayo og "selfie" o litrato para sa pagparehistro.

Gimakmak usab nila ang gisingit nga mga "kamandoan" tali sa mga kumpanya ug *subscriber* nga nagtugot nga "ibaligya" o pangwartahan ang personal nga impormasyon nga gihatag sa mga *subscriber*. Tungod sa kritisismo, kadugayan gipagawas sa mga kumpanya sa telekomunikasyon nga "optional" kini, ayha hingpit giwala sa listahan sa mga gikinahanglang uyunan para makaparehistro.

Matud nila, patung-patong nga paglapas sa katungod sa pribasiya ang resulta sa SIM Card Registration dugang pa ang aberya ug malukpanong paghikaw sa serbisyong telekomunikasyon nga ibunga niini. Duso nila, ibasura ang SIM Card Registration! Panalipdan ang katungod sa pribasiya sa katawhan! AB

244 **beses nga misaka ang presyo sa gasolina niadtong 2022**

nga nagresulta sa netong ₱13.25/litro nga pagsaka sa presyo niini; netong misaka usab og ₱24.60/litro ang *diesel* samtang ₱19.15/litro ang gisaka sa presyo sa kerosin.

Gikan sa: *Department of Energy*

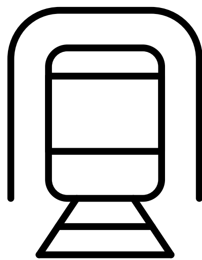
17%

pagtaas sa bahandi ni Ramon Ang,

tag-iya sa San Miguel Corporation ug daghan pang ubang negosyo, niadtong 2022.

24 ***tunnel boring machine***

nga nagkantidad og **$20 milyon** kada usa ang gipalit niadtong 2020, bisan og 4 lamang ang magamit sa proyektong *subway* sa Metro Manila.

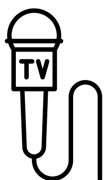

₱86.74

na lamang karon ang ₱100 niadtong 2018.

704

ihap sa **midya** nga **gipatay**, **gi-*hostage***, **gipriso** ug **nawala** niadtong 2022

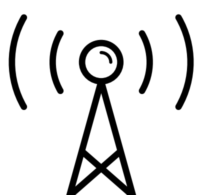

Gikan sa: *Reporters Without Borders*

750 **batang Palestino ang gipriso**

sa pasistang estado sa Israel niadtong 2022; 160 kanila ang napriso pa hangtud karon.

12,966

cell tower

ang gibaligya sa **Smart** ug **Globe** sa mga langyawng kumpanya niadtong 2022.

Koresponsal

Pait nga Pasko sa mga mamumuo sa Dolefil

Naila sa mahalong presko ug de-latang mga produkto sa prutas ang tatak nga Dole. Sangkap kini sa mga paboritong handa matag Pasko ug mga espesyal nga okasyon. Mikita ang maong multinasyunal nga kumpanya og binilyong dolyar gikan sa lokal nga merkado ug ginaeksport niining preskong prutas kada tuig. Apan ang maong kita naggikan sa yutang giilog ngadto sa mga mag-uuma ug sa hago ug sakripisyo sa liboan ka mamumuong Pilipino nga ubos ang suhulan ug ginahikawan niini og disenteng panginabuhi. Alang kanila, pait ang Pasko ug bag-ong tuig.

Ang monopolyong Dole

Ginaila ang Dole nga usa sa pinakadakung eksporter sa mga produktong prutas sa tibuok kalibutan. Mikita kini og $6.5 bilyon niadtong 2021. Nahimutang ang pinakalapad nga operasyon niini sa South Cotabato nga nagsugod unum ka dekada na ang milabay. Sa likod sa padayon nga pagdaku sa kumpanya, ang madaugdaugon ug mapahimuslanong pagpangilog niini sa yuta ug pagpuga sa supertubo sa liboan niining mamumuo.

Sa datos niadtong 2020, anaa sa 20,000 ka mamumuo ang ginaempleyo sa Dolefil sa Polomolok, South Cotabato, 52% sa kinatibukang ihap nga 38,500 mamumuo sa Dole Plc sa tibuok kalibutan. Kapin-kun-kulang 7,000 lamang kanila ang regular nga ginaempleyo sa kumpanya. Sa milabayng mga tuig, padayon pa ang pagpanangtang sa kumpanya sa mga regular nga mamumuo sa rasong "gakalugi" ang mga operasyon niini. Bisan pa man, gipanghimakak kini sa padayon nga pag-empleyo sa kumpanya og mga kontraktwal.

Pagpahimulos ug pagpangdaugdaug sa mga mamumuo

Adunay mga mamumuo nga 10 ka tuig nang nagtrabaho sa kumpanya apan dili pa gihapon regular ang istatus. Kini tungod kay nakapailalum sila sa usa ka kooperatiba sa pamuo nga adunay kontrata sa Dolefil. Gadawat lamang sila og ₱340.00 nga inadlawan—mas ubos og 8% kumpara sa ubos usab nga suhulan sa regular nga mga mamumuong nagadawat og minimum (₱368 kada adlaw sa Socsksargen).

Kasosyo sa Dolefil ang mga kooperatiba sa pamuo sa pagrekluta ug pagdumala sa mga mamumuong kontraktwal ug *seasonal*. Pinaagi niini, sistematikong nakalikay ang kumpanya sa mga obligasyon sa hustong suhulan, paghatag og mga benepisyo ug katungod sa pag-unyon.

Gawas sa mga kontraktwal aduna usay mga mamumuo sama sa mga *picker* (mamumupu) ug tigrelyebo nga "ginaempleyo" sa mga kooperatiba. Nagadawat sila og pinakaubos nga suhulan sa tanang mga mamumuo. Halos tulo o upat ka adlaw lamang ang ilang trabaho. Nakapailalum sila sa kahimtang nga pakyawan ug ginakibhangan pa sa kooperatiba ang suhol nila. Sagad ₱700 lamang ang gakadawat nila kada tingsuhol.

Dili makareklamo ang mga mamumuo tungod kay wala silay kasiguruhan sa trabaho. Pipila sa gireklamo nila ang dili pag-entrega sa ilang mga kontribusyon sa SSS, Philhealth ug Pag-ibig, ug peligro sa panglawas nga mga kondisyon sa pamuo. Pugos usab nga ginapatrabaho ang mga *harvester* bisan ulan aron abton ang taas nga kota. Nahimutang sila sa makahilong mga kemikal.

Pamaskong implasyon ug krisis

Sa milabayng Pasko, bisan wala pa nadawat sa mga mamumuo ang ilang *13th month pay* ug bonus, nagasto na nila kini sa ilang mga hunahuna. Usa dinhi si Boyet, usa ka kontraktwal nga mamumuo. Nakagahin na para sa bayrunon sa eskwelahan ug gamit pang-eskwela ang bahin niini. Aduna usay gitagana sa pagbayad sa utang. Tungod kausa lamang sa usa ka tuig, plano niyang maghanda og lami nga pagkaon para sa iyang mga anak pang-*noche buena*.

Apan tungod sa taas kaayong mga presyo sa mga palaliton, kulang ang suhol ug bonus ni Boyet ug sa susama niyang mamumuo sa kumpanya. Usa sa mga kauban niyang mamumuo ang napugos nga ibaligya ang mga regalong de-lata sa kumpanya, bisan hugot kining gibawal, aron makadugang sa panggasto sa panimalay.

Aron siguradong adunay ihanda sa *noche buena* nangutang usa sila og karne nga pagahulughulogan ug pagabayran sa sunod sweldo. Dugang kini sa tibuok tuig na nga nagpatong-patong nga mga utang tungod sa kulang kaayong suhulan. Sagad, gakapugos silang iprenda ang ilang ATM *card* sa mga usurero sa Polomolok aron makasugakod sa taas kaayong gasto sa panginabuhi. AB